

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Examensarbete 15 hp – Journalistik

Den oskyldiga ängeln och den galna icke-kvinnan

- Aftonbladets gestaltning av fallet Yara Alnajjar

Författare: Linnéa Bohlin
Författare: Julia Lindström

Handledare: Anette Forsberg
Examinator: Annelie Ekelin

Termin: HT15
Ämne: Journalistik
Nivå: Kandidat

Abstract

Author: Bohlin, Linnéa and Lindström, Julia.

Title: The innocent angel and the mad non-woman

Location: Linnaeus University

Language: Swedish

Number of pages: 40

The aim of this bachelor thesis was to examine how the Swedish newspaper Aftonbladet represented the leading characters in the reporting about the murder of Yara Alnajjar.

The questions examined were: How is Yara, the perpetrators and the municipality of Karlskrona represented in Aftonbladet? How is the relationship between the leading characters of the texts constructed? And what is the relationship between the characters and the audience?

To approach this we made a discourse analysis of ten texts from Aftonbladet, all related to the tragic series of events that costed Yara Alnajjar her life.

The result showed that Yara Alnajjar was represented as a classic victim-hero who's only job was to be small, innocent, defenseless and to gather sympathy from the audience. And even though she had a different cultural background she became a part of "us". The female perpetrator was, in contrast to the victim, represented as a mad non-woman. Discredited through her odd behaviour which contained both evil and sad moments. Next to her was the male perpetrator who, despite also being sentenced for the murder, gathered sympathy from the audience. As well as being represented as someone in the deep regret and sadness. The municipality of Karlskrona in return was both given blame for their non-actions and forgiven despite it, since Aftonbladet considered them to have tried to help.

We discovered that the media constructions in Aftonbladet were embedded with roles, archetypes and myths. It also showed that not everyone would fit into their roles so easily.

Keywords: journalism, crime news, news, crime, Yara Alnajjar, discourse, victim, child, representation, content analysis, mad women

1. INTRODUKTION OCH PROBLEMLÅGGRUND	s. 1
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	s. 3
3. LITTERATURÖVERSIKT	s. 4
3.1. Postkolonialism	s. 4
3.2. Stereotypisering	s. 5
3.3. Intersektionalitet	s. 6
3.4. Orientalism	s. 6
3.5. Aspekter	s. 6
3.5.1 Vi och dem	s. 7
3.5.2 Kön	s. 7
3.5.3 Ålder	s. 8
3.5.4 Etnicitet	s. 9
3.5.5. Det idealiska offret	s. 9
3.5.6. Myter och roller	s. 10
3.5.7. Kvinnor som våldsutövare	s. 11
4. METOD	s. 12
4.1. Kritisk diskursanalys	s. 12
4.1.1. Norman Fairclough	s. 12
4.2. Urval	s. 14
4.3. Etiska avväganden	s. 15
4.4. Metodproblem	s. 16
4.5. Reliabilitet och validitet	s. 16
5. ANALYS	s. 18
5.1. Yara	s. 18
5.1.1. Offerdiskurser och det idealiska offret	s. 18
5.1.2. En barnaängel	s. 20
5.1.3. Den kuvade invandrarflickan	s. 21
5.2. Morbroderns fru	s. 23
5.2.1. Den galna kon och andra galningsdiskurser	s. 23
5.2.2. Den icke-idealiska gärningsmannen	s. 26
5.2.3. Den elaka modern	s. 27
5.3. Morbrodern	s. 28
5.3.1. Den stackars mannen	s. 28
5.4. Karlskronas kommun	s. 29

5.4.1. Karlskronas skuld	s. 29
5.4.2. De bär på skulden	s. 30
5.5. Sammanfattning	s. 32
6. DISKUSSION	s. 34
6.1. Vidare forskning	s. 38
7. REFERENSER	s. 39

Bilaga 1 - Lista över valda tidningsartiklar

1. Introduktion och problembakgrund

Valborgsmässoafton 2014. I en lägenhet i Karlskrona står inte allt rätt till. En flicka på åtta år gömmer sig i en garderob från sin morbroder och hans fru. Släktingar som hon har bott hos sedan hon kom till Sverige som flykting 2012. Det är inte första gången hon har misshandlats av morbroderns fru, men det kommer att bli den sista.

I domen beskrivs hur Yara Alnajjar slås med knytnävar och tillhyggen på armar, ben, huvud och bål. Misshandeln höll på en längre tid den här gången, troligen i flera timmar, enligt rättsläkarna. Hennes luftvägar täpps för och en medvetslös Yara släpas sedan in i duschen för att tvättas av och väckas till liv igen. Morbrodern filmar delar av händelsförloppet och frågar sin fru vad det är hon gör. Hur hon kan slå ett barn så här? Han får svaret att Yara inte längre ska komma emellan henne och deras familj.

Klockan 22:30 kommer ett samtal in till larmcentralen. Det är frun själv som har ringt, Yara andas inte längre. När ambulanspersonalen ankommer ligger den blåslagna flickan stilla på soffan och efter flera återupplivningsförsök dödsförklaras hon klockan 22:50 på Karlskrona lasarett.

Under förundersökningen återfinns Yaras blod i de flesta rummen i lägenheten. I hennes kropp finner man flera frakturer, vissa gamla andra nya. Dödsorsaken blir massiv söndertrasning, ett resultat av den grova misshandel som lett till att underhudsfettet i kroppen trasats sönder. Drygt ett år senare, den 15 maj 2015, döms morbrodern och dennes fru båda för mordet vid Hovrätten över Skåne och Blekinge (Hovrätten över Skåne och Blekinge dom, mål nr B454-15).

Det som hände Yara Alnajjar uppmärksammades stort i medierna. Från lokala Blekinge Läns Tidning, till rikstäckande kvällstidningar och nyhetssändningar. Uppfattningen tycktes samlad bland de svenska journalisterna. Yaras historia var sensationell, fylld med tragiska händelser, hade ett högt nyhetsvärde och skulle sälja bra. Yara Alnajjar blev därmed en flicka som det svenska folket skulle få lära känna efter hennes tidiga bortgång.

Blåljusbevakningen i journalistik har ett högt lästryck och en hög relevans. Det bidrar dagligen till läsarnas bild av det svenska rättssystemet och samhället. Forsberg (2012)

skriver att det dock är långt ifrån alla dödsfall som blir till nyheter. Offentliga personers bortgång har ett klart nyhetsvärde, då de levit i offentlighetens ljus. Men medier kan även intressera sig för icke offentliga personers död om de dött i samband med en svår olycka eller ett brott som präglats av dramatik eller våldsamma händelser.

På grund av den stora mediala täckningen av Yara-fallet anser vi att det finns ett högt värde i att granska hur medierna valde att representera texternas olika aktörer, inte minst Yara själv.

Enligt Lindgren & Lundström (2010) är mediekonstruktioner av förövare ett sedan länge belyst forskningsområde. Däremot tenderar förståelsen för hur brottsoffer skapas socialt och kulturellt vara överförenklad. Samtidigt tar både Jewkes (2004) och Banett (2005) upp den ofta förenklade och vinklade bilden av kvinnliga våldsutövare i medier. Hur deras gestaltningar ofta blir en kollektiv bild som bygger på starka föreställningar och som i sin tur konstruerar de här kvinnorna som ensidiga och ofta väldigt lika varandra. Med andra ord har området inte belysts tillräckligt av tidigare forskning. Därför ser vi vår studie som ett bidrag till att fylla den kunskapsluckan.

Våren 2015 gjorde vi en pilotstudie i Yara-fallet där vår ambition var att undersöka hur Yara representerades i ett urval av Aftonbladets texter. Genom textanalyser undersökte vi hur tidningen valde att konstruera Yara efter hennes död. Vilka attribut som tillskrevs henne, samt vilka diskurser hennes gestaltning präglades av. Även om studiens begränsning gjorde att vi inte kunde dra några exakta slutsatser, hade den efter sitt slut etablerat en stor nyfikenhet hos oss och en vilja att fortsätta med vår undersökning i ett större perspektiv. I den här studien vill vi därför inte endast titta närmare på Yara, utan undersöka nyhetskonstruktionen av flera aktörer i fallet.

2. Syfte och frågeställning

Syftet med vår studie är att ta reda på hur Aftonbladet väljer att representera människorna i sina texter om Yara-fallet, med stor fokus på de återkommande och ledande aktörerna. Vi vill undersöka vilka roller och attribut de tillskrivs, samt på vilket sätt etnicitet, kön och ålder spelar in i konstruktionerna.

Som genre förekommer brott och dödsfall ofta i medierna och har därmed blivit en central del i människors världsbilder. Gripsrud (1992) skriver om de ständigt återkommande och intressanta moraliska frågorna i vårt samhälle. De två aspekterna han anser skapar de intensivaste känslorna hos människor är sex och död, vilket i sin tur leder till att de båda områdena även får ett högre nyhetsvärde.

Med vår undersökning vill vi därför belysa de budskap som finns i just ett fall som präglas av död. Men vi vill även ge en insikt och skapa diskussion kring de diskurser vi finner och vad de i sin tur förstärker och förmedlar till publiken. Vår huvudfråga är "Hur gestaltas aktörerna i Aftonbladets texter och vilka känslouttryck erbjuds läsarna?" För att besvara det utgår vi ifrån följande frågeställningar:

- Hur representeras Yara, gärningsmännen och Karlskrona kommun i Aftonbladets texter?
- Hur konstrueras relationen mellan texternas aktörer?

3. Litteraturöversikt

I vår forskning utgår vi ifrån föreställningen att delar av samhället kan ses som en social konstruktion. Konstruktionen i sin tur möjliggörs genom särskilda mönster i vår omvärld, så kallade diskurser. Diskurserna har en betydande roll i hur vi människor tolkar olika förteelser och sammanhang, samt vilken världsbild vi får (Lindgren & Lundström, 2010).

Berglez och Olausson (2008) tar upp de ideologier, eller underliggande föreställningar och maktstrukturer, som genomsyrar mediernas texter. De menar att maktstrukturer antingen förstärks eller försvagas i tal och skrift. Forskning om vilka diskurser medierna förmedlar kan förklara varför vissa grupper i samhället ses som mer önskvärda än andra, och hur det i sin tur påverkar samhället i stort då det är en del av vår dagliga kommunikation. Diskurserna blir i sin tur de underliggande budskap som framgår i konversationer eller medietexter, och som ger människor olika tillhörigheter. De kan inkluderas, exkluderas, samt tillskrivas attribut som galna, svenska eller främlingar. Alla diskurser, som byggts upp från outtalade sociala normer, finns i vårt samhälle (Berglez och Olausson, 2008).

Flera perspektiv kan i sin tur styra diskurserna och vi har därför valt att stödja vår forskning på ett teori bygge som inkluderar perspektiv som postkolonialism, stereotypisering, intersektionalitet och orientalism. Detta då vi vill fokusera på att undersöka hur nyhetsrapporteringen antingen förstärker eller försvagar uppdelningar, maktstrukturer och andrandet som kan reproduceras genom deras texter.

3. 1 Postkolonialism

Sam ramteori har vi valt att använda oss av Postkolonialismen. Teorin undersöker i stora drag de kvarstående effekterna av den kolonisering européerna genomförde på 1400-talet och framåt (Loomba (2012). Grunden utgörs av att världen idag delas in i den framåtskridande och moderna västvärlden, samt "de andra" som beskrivs som bakåtsträvande och föråldrade. "De andra" återfinns idag inte endast i de föredetta kolonierna, som stora delar av Afrika och Asien, utan även i länder som aldrig koloniserats men som idag inte heller tillhör västvärlden, exempelvis länder i Mellanöstern. Det de har gemensamt är att de vid något tillfälle i historien setts som européernas fiender. Loomba (2012) beskriver bland annat de religiösa och kulturella fördomar som finns mot såväl svarta människor som islam, två förteelser som i

historien ansågs vara djävulens verk.

Postkolonialismen som teori ger vår forskning stöd till att undersöka de diskurser som ännu idag präglar människors tankar och därmed också deras texter. Relationer och verklighetsbeskrivningar ifrågasätts utifrån dess grundperspektiv, västerländskt eller annat. Sådant som etnicitet, "ras", klass, kön och sociala gränsmarkörer samarbetar fortfarande för att bygga upp ett "vi" och ett "de" (Loomba, 2012).

För vår studie är Loombas forskning intressant, då Yara och hennes släkt har sitt ursprung i Mellanöstern, ett område som inte tillhör "västvärlden". Vi vill undersöka hur Aftonbladets texter skildrar släktens etnicitet samt om ett andrande förekommer, det vill säga om aktörerna inkluderas i "vi:et" eller ej.

3.2 Stereotypisering

Stereotypisering som teori bygger vidare på det som fastställs i postkolonialismen, att det finns ett "vi" och ett "de". Det i sin tur bidrar till att människor tilldelas karaktärsdrag beroende på "ras", etnicitet eller religion i större mån än den individuella personligheten.

Hylland Eriksen (1998) tar upp anledningar till att stereotypiseringar finns i vårt samhälle. Han menar på att det dels är sociala konstruktioner som skapas för att ge människor en känsla av att förstå samhället. Att dela in människor i grupper blir ett sätt att förenkla en värld som annars kan bli väldigt komplicerad. Men stereotypisering kan dessutom användas för att rättfärdiga privilegier och en ojämlik tillgång till samhällets resurser. Eller för att rättfärdiga sitt egna agerande, genom att även själv tilldelas en grupp och sedan agera inom den gruppens gränser (Hylland Eriksen, 1998).

Stereotyper ges ofta en negativ klang, men kan även vara positiva i sina beskrivningar. Majoriteten av stereotyperna är dock negativa, för att kunna styrka den egna gruppens överlägsenhet. Brune (2001) tar upp stereotypisering av invandrare och asylsökande i svenska medier. Den slutsats hon drar är att de antingen gestaltas som brottslingar eller som offer. Där kvinnor och barn är överrepresenterade som offer och män som brottslingar. Hon tar även upp hur en likartad representation, bland olika journalister och olika platser, kan ses som sanningsenligt just därför att den återkommer, men att det i faktum lika gärna kan vara en effekt av ett formelstyrt berättande.

Med stöd av stereotypisering kommer vi undersöka de karaktärsdrag som tillskrivs aktörerna i våra texter. Vi kommer även undersöka vilka diskurser eller stereotyper de

bidrar till, för att sedan kunna bilda oss en uppfattning kring hur Aftonbladets rapportering i Yara-fallet förstärker eller försvagar dessa sociala konstruktioner.

3.3 Intersektionalitet

Vi anser att det är relevant för vår studie om Yara-fallet att få ett vidare perspektiv på vad stereotypiseringar och andrande kan få för konsekvenser i vårt samhälle. Därför väljer vi i vår studie att även använda oss av intersektionalitet som teoretiskt perspektiv. Den intersektionella teorin undersöker diskriminerande maktordningar i vår omgivning, i samband med exempelvis andrande och stereotypiseringar (Kleberg, 2015).

För oss är det av värde att undersöka vilka val Aftonbladet gör när de representerar de olika karaktärerna i fallet utifrån olika aspekter. De samverkande sociala grupper vi har valt att undersöka är kön, ålder och etnicitet. I texterna kommer vi därmed undersöka i vilka sammanhang aspekterna förekommer, samt hur de påverkar gestaltningarna av aktörerna.

3.4 Orientalism

Orientalismen talar om kulturerna i öst, med fokus på mellanöstern, som exotiska men samtidigt bakåtsträvande, lata och barbariska. Said (2000) talar om hur Orienten framstår som sinnebild för det annorlunda och avvikande, enligt de västerländska kulturerna.

Med orientalismen som stöd ska vi undersöka hur dessa bilder speglas i texternas aktörer. Vi vill främst göra det då ett brott har begåtts, och att aktörerna som kan tolkas genom orientalismen återfinns på båda sidor om brottet. Vi vill se om den här faktorn påverkar vilka attribut de tillskrivs, exempelvis om de dömda gärningsmännen beskrivs som bakåtsträvande och barbariska istället för exotiska. Eller om orientalism över huvudtaget har en roll i Aftonbladets representationer av Yara och övriga aktörer. Arabvärlden framställs än idag av medier som ett av de största hoten mot västerländsk demokrati (Said, 2000). Flera av karaktärerna i Yara-fallet har arabiskt ursprung och vi vill därför undersöka om Aftonbladet, genom sina gestaltningar, försvagar eller förstärker det som Said talar om.

3.5 Aspekter

Med de teoretiska perspektiven som avstamp har vi valt att lyfta fram några aspekter som vi kommer att belysa i analyserna av vårt material.

3.5.1. *Vi och de*

En av de sociala konstruktioner som finns i vårt samhälle är "vi och de", en process som i sin tur kallas för andrande. Det är en gränsdragning som skapas baserat på religiösa, sociala och kulturella likheter och skillnader. Samhället delas därefter in i grupper som inkluderar vissa och exkluderar andra. Det vill säga skapar ett "vi", där skildraren och likasinnade passar in, och "de andra", människor som skiljer sig från den som står för skildringen. Perspektivet undersöker och speglar ett av de många maktförhållanden som råder i vårt samhälle och är därför en aspekt vi vill belysa i den här studien. Hultén (2009) tar upp dessa maktförhållanden, men även begreppen främling och "svenskheter". Hon menar på att främling i många fall är detsamma som "de andra" och att ordet ibland agerar som synonym för obekant och oförstående, men även för utlänning. "Svenskheter" blir på så sätt många gånger motsatspolen och tillsammans skildrar de därmed ett tydligt "vi och de". Hultén (2009) tar upp hur medierna i sin tur både kan förstärka denna uppdelning genom att skildra det annorlunda och "osvenska" eller omförvandla "svenskheter" genom journalistiska berättelser om invandring och mångfald som inkluderar.

Genom vår pilotstudie i ämnet kunde vi konstatera att andrandet hade en märkbar roll i Aftonbladets rapportering. Att fallet sedan även präglas av olika kulturella bakgrunder gör att vi anser att det blir ännu mer relevant att undersöka hur och vilka som inkluderas och exkluderas i Aftonbladets texter.

3.5.2. *Kön*

Hirdman och Kleberg (2015) skriver att medierna i dag speglar verkligheten inte endast utifrån hur den ser ut, utan även utifrån egna värderingar, normer och maktförhållanden, vilket spelar in på hur kön representeras och hur män och kvinnor skildras. I vår studie kommer vi sedermera studera om könet får en betydande roll i representationen, eller om det är en faktor som inte spelar allt för stor roll i Aftonbladets val att representera aktörerna i texterna.

Jewkes tar i *Media and Crime* (2004) upp hur kvinnor som begår brott kritiserats hårdare i medier, än män i samma position. Deras utseende och sexualitet är ämnen som ofta kommer på tal och som både agerar för att ytterligare marginalisera dem men även för att ge anledning till deras beteende. Dessutom gestaltas de på ett sådant sätt att de inte endast tillåts vara kvinnor, utan istället blir tillskrivna attribut som passar in mer hos

män eller barn (Jewkes, 2004). Det här är relevant för oss, då en av de två dömda gärningsmännen i Yara-fallet är en kvinna.

Vi kommer att ta stöd i den här tidigare forskningen, då vi ska undersöka Aftonbladets gestaltningar av de ledande aktörerna i Yara-fallet. Vi tror att det kommer bli synnerligen intressant att undersöka hur de dömda gärningsmännen gestaltas, både var för sig, och i förhållande till varandra. Särskilt då en av gärningsmännen är en kvinna och vi vet att kvinnliga våldsutövare ofta gestaltas på ett visst sätt just på grund av sitt kön.

3.5.3. Ålder

Aktörerna i texterna skiljer sig åt på många sätt, inte minst placeras de i olika åldersgrupper. För vår studie blir det intressant att studera om Aftonbladet väljer att representera exempelvis Yara och hennes mördare på olika sätt, beroende på vilken ålder de har. På vilket sätt betonar Aftonbladet exempelvis att Yara var ett barn när hon mördades? Vi vill undersöka om Aftonbladet förmedlar några implicita budskap när de rapporterar kring aktörernas ålder.

Jewkes presenterar i sin bok *Media and Crime* (2004) hur barn representeras i medier och hur de i sin tur skiljer sig från vuxnas gestaltningar då de antingen gestaltas som helt goda eller helt onda. Jewkes diskuterar även hur nyhetsvärdet ökar när barn är involverade i brott, men också hur fokuset på barn i sin tur leder till att läsarna i högre grad ser ett offer i sammanhanget än om endast vuxna vore involverade. Jewkes skriver även om hur kvinnor som begår allvarliga brott ofta liknas vid barn. Därför kommer vi undersöka inte bara den ålder som uttrycks i skrift men även den som tillskrivs aktörerna mentalt.

Även Faulkner diskuterar i sin bok *The importance of being innocent* (2011) hur barn porträtteras i medier i dag. Hon skriver om hur den idealiserade bilden av barndomen vi har i dagens samhälle ger en bild av barn som oskyldiga, sårbara och i behov av vuxnas skydd mot omvärlden. Faulkner drar även slutsatsen att ett barns oskuld handlar mer om hur vuxna generellt uppfattar barn, och mindre om hur de uppfattar barnets individuella karaktär.

Brune undersöker i sin bok *Nyheter från gränsen* (2004) hur flyktingbarn gestaltas i svenska medier. Som utgångspunkt har hon fallet Anca, där hon undersöker hur Expressen representerar ett flyktingbarn som kommer till Sverige i en utsatt position. Hon drar bland annat slutsatsen att barn som kommer till Sverige som flyktingar, i det

här fallet Anca, ofta gestaltas av svenska medier som hjälplösa och i behov av skydd och trygghet. Det är sedan i Sverige de finner tryggheten och får den hjälp de behöver. Brunes avhandling är relevant för oss då den har en liknande infallsvinkel som vår undersökning. Yara var ett flyktingbarn precis som Anca och ger oss därmed i sin tur en studie att jämföra med. Här kan vi se om vi finner likheter eller skillnader mellan gestaltningarna av Yara och Anca.

3.5.4. *Etnicitet*

Då flera av texternas aktörer har en annan etnisk bakgrund än den svenska normen, finner vi det relevant att studera hur just den aspekten presenteras i Aftonbladets texter. Vi är nyfikna på att undersöka om, och i så fall hur, Aftonbladet väljer att representera Yaras och hennes släktingars etnicitet. Finns det inslag av fördomar och stereotypiserade attribut i representationerna av de båda?

Gunilla Hultén diskuterar i *Journalistik och mångfald* (2009) hur medier kan kritiseras för att slå fast en förenklad bild av personer och samtidigt skildra invandrare som främlingar och "de andra". Hon tar även upp hur den hållningen är kopplad till en föreställning om främlingens underlägsenhet och därmed också författarens överlägsenhet. I vår studie vill vi undersöka hur etnicitet skildras i Aftonbladets texter och vilka budskap det i sin tur för vidare till läsarna. Förstärks det normativa eller förkastas det i Aftonbladets texter?

3.5.5. *Det idealiska offret*

Nils Christie tar i det *Det motspänstiga offret* (2001) upp de roller som ofta tillskrivs inblandade i brott. Han bygger dels upp en bild av det idealiska offret, någon som är svag, sjuk, ung eller gammal och som ägnar sig åt något respektabelt. Christie avbildar även den perfekta gärningsmannen som någon stor och ond som är helt utan koppling till offret. Men han är även öppen för att inte alla platsar i dessa roller och skapar också motsatspar som det icke-idealiska offret och den-inte-så-idealiska gärningsmannen. Christies forskning ger oss stöd då vi rollbestämmer aktörerna i våra texter efter roller som är specifikt skapade för brott. Han tar även upp tankarna som finns kring brottsliga händelser och hur det exempelvis ligger i de flestas intressen att skydda barn och kvinnor mot våld och otäckheter. Något som blir synnerligen intressant för oss att undersöka då vi har både ett kvinnligt offer och en kvinnlig gärningsman.

John Langer tar i *Tabloid television* (1998) även han upp hur ett offer ska vara för att

publiken ska känna så mycket sympati som möjligt för hen. Han menar att helst ska personen i fråga vara ung, sårbar och utsatt. Han menar också att avlidna offer huvudsakligen framställs som goda människor i medier och inkluderas i vi:et och att journalister gärna vill poängtera att offret var oskyldig till det som hänt. Vi kommer använda oss av Langers forskning för att få en vidare förståelse för hur Yara, som var både ung och utsatt, representeras i Aftonbladets texter.

3.5.6. Myter och roller

Jack Lule skriver i *Daily news, eternal stories* (2001) om kopplingen mellan myter och nyheter och beskriver de här två som mänsklighetens eviga och stora berättelser. Han presenterar i sin forskning ett antal klassiska arketyper som kan kopplas till dessa berättelser, exempelvis offret, syndabocken, hjälten, den goda modern och bluffmakaren. Karaktärerna präglas alla av unika karaktärsdrag och besitter olika egenskaper och kvalitéer.

I vår forskning kommer vi ta stöd av Lules arbete i arketyper då vi själva kommer undersöka hur och var Aftonbladets aktörer i Yara-fallet passar in.

Brune (2004) tar upp hur myndigheter ofta får en roll i journalistiska berättelser om asylsökande. I Ancas fall är det en man som personligen får stå för hennes utvisning till Rumänien. Han gestaltas som resultat som en skurk med starka negativa karaktärsdrag. Studien presenterar därmed ett intressant resultat i form av att ge myndigheter skuld genom de som företräder dem. Något som vi kommer ta stöd i då vi undersöker den roll som Karlskronas kommun får i Yara-fallet och hur Aftonbladet gestaltar de aktörer som får prata för kommunens räkning.

Jewkes (2004) har tidigare forskat i hur barn gestaltas i medier. En intressant slutsats hon kan dra är att barn, genom historien, har representerats antingen som elaka monster eller som oskyldiga änglar. Deras gestaltningar faller därmed oftast in i förutbestämda roller och byggs alltså inte upp i största del av deras egna personligheter. En intressant aspekt som vi kommer undersöka i Aftonbladets gestaltning av Yara. Vi kommer titta på om Yara passar in på Jewkes skala eller ej, och i så fall vart hon placeras.

Även Brune (2004) har forskat om barns gestaltning i medier fast då med inriktning på asylsökande barn i Sverige. Hennes huvudfokus blir Anca, en liten flicka som kommer till Sverige för att få den sjukvård hon behöver. Det Brune kan konstatera i Expressens bevakning av Anca är att Sverige konstrueras som räddaren i nöden. Och att det är dit de "stackars" asylsökanden bör komma för att få trygghet.

3.5.7. Kvinnor som våldsutövare

Jewkes har i sin bok *Media and Crime* (2004) undersökt hur kvinnor som mördar eller begår allvarliga brott framställs. Hon tar bland annat upp flera vanligt använda arketyper som den dåliga modern, den dåliga frun, den galna kon och flera olika mytiska monster. Arketyper som i sin tur alla agerar förklarande och nästan urskuldande till varför en kvinna skulle kunna mörda. Något som hon menar grundar sig i föreställningen att kvinnor skulle vara mer vårdande och omhändertagande än män. Jewkes tar även upp hur sexualitet och utseende ofta blir hårt granskade i medierna när det är kvinnor som är gärningsmän. Slutligen diskuterar hon kring hur kvinnor i den här situationen antingen beskrivs som galna eller helt och hållet ondskefulla i ett försök att förklara det oförklarliga.

Vi vill ta hjälp av Jewkes forskning då vi själva undersöker de gestaltningar som kan kopplas till den kvinnliga gärningsmannen i Yara-fallet. Kanske präglas vår studie av samma diskurser och slutsatser som Jewkes finner eller så visar de på något annorlunda och nytt.

Barbara Banett skriver i *Perfect mother or artist of obscenity* (2005) om hur en kvinna som mördat sina barn gestaltas i medier. Hon utför en narrativ analys och tar bland annat upp skildringen av dåliga och bra mödrar. Hon kommer också fram till slutsatsen att hennes undersökta fall blev så pass uppmärksammat i medier på grund av de stereotyper som finns kring kvinnor, som alltid kärvänliga, vårdande och medfött kompetenta att ta hand om människor. Hennes forskning kommer ge stöd till vår analys i form av jämförelse men även då hon i sin studie har använt sig av de roller som bland annat Jewkes tar upp. Hennes forskning blir därmed en slags vägledning för oss i den praktiska tillämpningen av rollbestämning.

4. Metod och forskningsetik

Vi valde att göra en diskursanalys för att kunna svara på våra frågeställningar.

Diskursanalysen fokuserar på att ta reda på vilka relationer och idenitetskonstruktioner som finns i texterna, och som i sin tur erbjuds läsarna. Valet föll sedan på Faircloughs modell, för att kunna undersöka på djupet vilka implicita budskap och diskurser som präglar de olika texterna.

4.1 Kritisk diskursanalys

CDA, critical discourse analysis, är en undersökningsmetod som bygger på föreställningen att alla former av kommunikation genomsyras av ideologier, normer och förhärskande tankesätt, och att språket är med och formar samhället.

Enligt Berglez & Olausson (2008) är utgångspunkten sociala relationer mellan människor, relationer som i sin tur förmedlar dessa aspekter på ett ofta omedvetet sätt. Diskursanalysen grundar sig därför i undersökandet av språk. När vi pratar, skriver eller kommunicerar på ett sätt eller ett annat så görs det på två nivåer. Det uttalade och det uttalade. Det vill säga det vi hör rakt ut och det vi tar till oss i form av underliggande budskap, diskurserna.

Diskursanalys undersöker huvudsakligen två saker, dels diskurserna, dels de maktstrukturer som finns. När det kommer till maktstrukturer tittar man till de grupper som finns i samhället. Hur vissa dominerar och styr medan andra marginaliseras och diskrimineras beroende på intresse, idéer och andra tillhörigheter. För att se detta måste man dock se bortom ordvalen menar Olausson (2005) och istället leta efter de föreställningar och värderingar som gör det möjligt att uttrycka det som faktiskt uttrycks. Det analyserandet av diskurser ger i slutändan är en insikt i det författaren genom sin text förstärker eller försvagar för strukturer, grupper och diskurser (Berglez & Olausson, 2008).

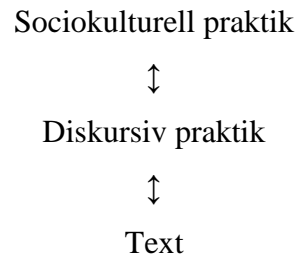
4.1.1. Norman Fairclough

Norman Faircloughs modell för kritisk diskursanalys inriktar sig i detalj på vad som skrivs, och samtidigt ses texten som en del i en social praktik. Forskaren tittar efter nyckelord och studerar i detalj i vilket sammanhang de orden förekommer (Bergström & Boréus, 2012).

I CDA står kontexten i fokus, vikten ligger alltså på att undersöka hur diskurserna verkar i olika sammanhang. I Norman Faircloughs kritiska diskursanalys får diskurser

dock olika funktioner: en ideationell funktion, en relationell funktion, samt en funktion där de konstruerar sociala identiteter och upprätthåller befintliga sociala relationer (Bergström & Boréus, 2012).

Fairclough har därför utvecklat en modell som beskriver diskursens tre olika analysnivåer.

Texten är det material som den detaljerade språkanalysen utgår ifrån (Berglez & Olausson, 2008). Undersökandet av diskurser börjar därför här med en textanalys av det material man valt. Man tittar på det uttalade, det outtalade men även det som inte nämns alls, då även den aspekten säger något om materialet.

Den diskursiva praktiken står för de meningsskapande processerna av produktion och mottagande. Här analyseras de erbjudanden och tolkningar som finns i texten. Eftersom människor är individer så kan det dock aldrig sägas med säkerhet vad just de tar till sig från en text men det finns gynnade tolkningar menar Hall (1999). Dessa tolkningar är en reflektion från den kulturellt dominerande gruppen menar han. I praktiken handlar det alltså om att lyfta de tolkningar och erbjudanden som kan utläsas.

Den sociokulturella praktiken står för de samhällsstrukturer som mediala produkter produceras, samt konsumeras, inom. Det handlar alltså om att se till de maktstrukturer som förstärks eller försvagas genom texten eller texterna som helhet. I det stora hela vill man svara på frågan “Vad säger texten om händelsen eller personen?”.

Faircloughs tre frågeställningar till en text handlar om representationer av den “värld” som undersöks, identiteter för de inblandade, respektive relationer mellan dem (Fairclough, 1995).

Med utgångspunkt som detta valde vi att ställa följande frågor till vårt undersökningsmaterial:

- Vilka identiteter konstrueras för texternas aktörer?

- Vilka relationer konstrueras i texterna mellan aktörerna och mellan aktörerna och läsekretsen?

4.2 Urval

Till skillnad från morgontidningar är kvällstidningar beroende av försäljningen av lösnummer och klick på respektive hemsida. Deras nyheter präglas av sensationsjournalistik, vilket ska locka läsare på ett annat sätt än morgontidningar menar Gripsrud (1992). Han talar om hur kvällstidningar erbjuder mediekonumenter känslor som kärlek, hat, sorg, lycka och lust. Dessa känslor kan alla människor relatera till, då de grundläggande värderingarna delas av en stor del av befolkningen. Brott får även större utrymme i kvällstidningar än i morgontidningar. Ju fler hemska detaljer brottet innehåller, desto mer intressant är brottet för kvällstidningar (Gripsrud, 1992). Valet av tidning föll därför på Aftonbladet, som är en av de största tidningarna i Norden och dessutom räknas som en kvällstidning. Det ser vi som en bra anledning till att granska just deras texter i det här sammanhanget.

Vi inledde datainsamlingen med en diskussion kring vad vi var ute efter och varför. Detta för att skapa en så genomtänkt och teoretiskt anknyttbar grund som möjligt. Vi valde att göra ett strategiskt urval när det kom till vårt material. Trost (2011) tar upp hur ett strategiskt urval är ett sätt att systematisera urvalet för att få tag i det man önskar få tag i. Något som är nödvändigt för att vi skulle kunna belysa alla de aspekter och diskurser som präglar vår data.

Vi valde dessutom att endast analysera nyhetstexterna i fallet, då vi ville att vårt undersökningsmaterial inte skulle präglas i lika stora drag av journalisternas personliga åsikter.

För att få fram vårt undersökningsmaterial valde vi att utgå ifrån Aftonbladets egna sökmotor på aftonbladet.se den 3 december 2015. Där använde vi oss av sökordet "Yara" och fick 125 träffar. Därefter begränsade vi träffarna till nyhetskategoriserade texter som publicerades under 2014 och 2015, då mordet på Yara begicks i april 2014 och rättsprocessen pågick fram till juni 2015. Begränsningen resulterade i 78 texter. Alla kolumnisttexter eller liknande sorterades bort och 66 texter kvarstod. Utifrån de här 66 texterna fortsatte vi sedan vårt urval. Till en början valde vi att våra texter skulle ha publicerats i samband med brottets upptäckt, de rättegångar som hölls, Karlskronas kommuns involvering eller Tingsrättens eller Hovrättens dom. Men efter att vi insett att

de texterna inte kunde belysa alla de aspekter vi ville undersöka så gick vi systematiskt igenom samtliga 66 texter. Vår ambition var att få fram så många aspekter som möjligt på mediegestaltningen av Yara, gärningsmännen och Karlskrona kommun. Texter som var för lika sållades därför bort och de texter som tillförde mest behölls. Resultatet blev tio texter som tillsammans skapade en mättnad. Innan vi inledde analysarbetet valde vi att gå igenom hur vi skulle gå tillväga i arbetet. Detta för att vi som två forskare inte skulle arbeta på olika sätt med olika metoder och därmed utläsa olika resultat. Vi satte därför följande regler för analysen:

- Läs igenom texterna och stryka under stycken/ord vi ansåg relevanta för maktstrukturer, rollindelning samt diskurser.
- Föra anteckningar bredvid de texterna där vi skrev ner det vi tyckte märkt ut sig.
- Genom litteraturen hitta en koppling till vad det kunde tänkas betyda. Vara medvetna om att flera kopplingar skulle kunna göras till samma mening/ordval.

Detta gjorde vi för att båda skulle kunna arbeta var för sig men på ett likvärdigt sätt. Efter separata analyser gick vi sedan igenom alla fynd tillsammans för att fastställa att vi båda såg samma diskurser/rollindelningar. Vid oklarheter dubbelkollade vi i litteraturen och förde en diskussion kring materialet.

4.3 Etiska avväganden

Enligt Gustafsson, Hermerén & Petterson (2011) har forskare inte endast ett särskilt ansvar gentemot de människor som medverkar i studien, men även mot alla som indirekt kan komma att påverkas av forskningen eller främjas av forskningsresultaten. Termen ”etik” syftar till en medveten, reflekterad och motiverad moral. Forskningsetik omfattar sedermera frågor om etiska krav på forskaren, studiens genomförande och inriktning, samt relationen mellan forskning och etik.

Forskningsetik handlar främst om att ta hänsyn till de som medverkar i forskningen, antingen som försökspersoner eller informanter. Dessa personer ska i största möjliga mån skyddas från att bli skadade eller kränkta av forskningen de medverkar i (Gustafsson, Hermerén & Petterson, 2011). Då vår studie utgår från en innehållsanalys av artiklar har vi relativt få etiska ställningstaganden, jämfört med exempelvis en intervju- eller observationsstudie. När det kom till vårt material valde vi dock att anonymisera de två dömda gärningsmännen samt den utpekade rektorn, även om det är något Aftonbladet valde att gå ut med. Detta då vi ansåg att namnen inte skulle tillföra något till vår studie, samtidigt som vi inte ville bli ytterligare en källa som sprider

informationen vidare.

4.4 Metodproblem

Tidsperioden avsatt för vår studie var 10 veckor och vi behövde därmed begränsa vårt material för att verkligen ha tid att genomföra den djuplodade analys vi ville göra. I en undersökning av större omfattning hade mer material kanske kunnat tillföra ytterligare aspekter som vi missat men även kunnat bredda sig så pass att fler aktörers gestaltningar skulle kunna belysas.

Vi valde även att begränsa vår studie till nyhetstexter och förlorade därmed möjligheten att undersöka vilka gestaltningar och identiteter som skapades i de debatttexter och krönikor som publicerades i fallet.

Hultén (2009) tar upp hur det finns en risk med att forska om mediers representationer. Hon menar att man som forskare lätt reproducerar de stereotyper, diskurser och mönster som man både undersöker och ofta även fördömer. Det är därmed någonting som vi är medvetna om även om vi anser att det i praktiken är svårt att helt undvika då vi som forskare, precis som journalister, inte kan skapa helt objektiva texter.

Vi har stundsvis funnit det svårt att sälla bland material som är relevant för studien, och sådant vi själva finner intressant. Fallet Yara har för oss emellanåt varit svårt att distansera oss till, då det är en historia som berör på djupet.

4.5 Reliabilitet och validitet

För att skapa så stor tilltro till vår studie och dess resultat som möjligt har vi kontinuerligt utgått ifrån en tydlig struktur med ramar. Detta har vi sedan tagit upp i metodkapitlet i form av en steg-för-steg guide så att transparensen i vår studie ska vara så god som möjligt. Detta visar sig bland annat i den redogörelse vi gör av vårt undersökningsmaterial. Genom att ta upp vilka sökord vi använt oss av, hur många träffar det fick samt anledningarna till varför vissa texter valdes bort och inte, bör vår arbetsgång vara lätt att följa samt upprepa.

På samma sätt valde vi att i vårt åtskilda analysarbete ha en tydlig arbetsstruktur i form av en lista över i vilken ordning och hur analysarbetet skulle fortskrida. Detta kunde sedan understrykas tidigt i analysarbetet då vi testade metoden och förde en dialog kring problem som uppenbarade sig samt åtgärdade dessa snabbt. Genomgående har även alla analysfynd och slutsatser diskuterats innan de skrivits in i vår studie.

Då arbetsmaterialet undersökts flera gånger om samt i olika moment så anser vi också att en god reliabilitet har uppnåtts. Detta då problem och brister kunnat upptäckas tidigt i urvalet och därmed också korrigeras snabbt. Kombinerat med den nivå av transparens vi uppnått anser vi att vår studie har en stor tillförlitlighet.

För att verkligen kunna svara på våra frågeställningar har även mycket diskussioner förts kring vad de olika teorierna samt aspekterna skulle tillföra. Kvar i studien är det som vi anser tillför en dimension till att förklara de gestaltningar som framkommer. Därmed bidrar de också till att skapa validitet i vår undersökning. Vi kommer kunna svara på våra frågor tack vare den grund vi har i litteraturen. Vi anser även att våra val av begränsningar har hjälpt till att styrka validiteten, eller giltigheten, för vår studie. Genom att välja en tidning, ett fåtal artiklar samt fokuserat på ett par av aktörerna i texterna kunde vi också genomföra den djuplodande analys vi bestämt oss för. Detta begränsar dock även de resultat som vi slutligen kan redovisa men det är också något vi är väl medvetna om. Vi vill inte uttala oss om kvinnor som mördar i stort eller barn som blir mördade. Vi vill se hur en specifik tidning gestaltar människor i ett specifikt fall samt vilka likheter och skillnader det har med tidigare forskning och det kommer vi kunna svara på.

5. Analys

Tolkningar av texter och diskurser kommer alltid att vara något relativt. Något som upplevs olika för olika personer i och med deras bakgrund och tillhörigheter. Men precis som Hall (1999) tar upp finns det så kallade gynnade tolkningar. I den här analysen har vi försökt finna just sådana tolkningar.

5.1. Yara

5.1.1. Offerdiskurser och det idealiska offret

Yaras ålder blir en väldigt uppmärksammas aspekt i Aftonbladets texter. Genomgående arbetar de med att skriva ut hur hon endast var åtta år, en liten flicka eller "åttaåringen". Ibland speglas hennes ålder i de implicita budskapen:

"Klockan är sex minuter över tio på kvällen" kombineras med "Yara hade en pyjamas på sig".
(Aftonbladet 20150203: Döms för 8-åriga Yaras död)

Läsarna erbjuds en bild av flickan som borde ligga i sängen och sova, det är sent. Andra gånger repeteras hennes ålder som ett faktum Aftonbladet vill att sina läsare ska komma ihåg:

"Hon är åtta år gammal och har skickats till Sverige utan sina föräldrar. Hon är åtta år gammal och berättar för sina kompisar att hon får "jätte-jättemycket stryk". Hon är åtta år gammal och grannarna ser henne med blåtior." (Aftonbladet 20150204: *Åttaåriga Yara ville inte gå hem – blev mördad samma dag*)

Men representationen av Yara präglas även av rädsla, beroende och en vädjan på hjälp.

– [...] hon hade blivit så rädd, så ledsen, efter kriget. Hon klarade inte av att höra ljuden från stridsflygen längre, har pappan Mohammed al-Najjar sagt till Aftonbladet.
Pappan har även berättat att Yara började kissa på sig, både på nätterna och dagarna.
(Aftonbladet 20150204: *Åttaåriga Yara ville inte gå hem – blev mördad samma dag*)

I vår tolkning anser vi att Aftonbladet vill att pappans citat ska väcka så starka känslor som möjligt för Yara. Läsarna ska tycka synd om henne och allt elände hon varit med om, både krig, misshandel och till slut mord. Offerdiskursen blir därmed ett självklart element i Aftonbladets representation av Yara. Brune (2004) tar i sin forskning upp den

asylsökande flickan Anca och hur medkänslan till henne byggs upp kring hennes hjälplöshet och utsatthet. Där finner vi en likhet i Aftonbladets rapportering kring Yara.

“Yara tar upp en liten gummiödla ur fickan och visar läraren. Åttaåringen säger att det är hennes skyddsängel”. (Aftonbladet 20150204: *Åttaåriga Yara ville inte gå hem - blev mördad samma dag*)

Yara konstrueras även som någon som behöver en skyddsängel att sätta sin tilltro till. I vår tolkning lyfter Aftonbladet därmed fram hur Yara inte har någon vuxen att lita på eller prata med. Det talar även till Yaras barnsliga sida där leksaker och en livlig fantasi spelar en stor roll. Det här kan förstås i ljuset av Faulkner (2011) som i sin forskning menar att fantasin är ett av de främsta kännetecknen för hur medier beskriver barn.

“Skolpersonalen frågar om det är något som Yara är bekymrad över. Men Yara svarar att det är det inte. Skolpersonalen frågar om Yara trivs hemma. Yara svarar att hon gör det. Skolpersonalen frågar om Yara älskar paret hon bor hos. Yara säger att hon gör det”. (Aftonbladet 20150204: *Åttaåriga Yara ville inte gå hem - blev mördad samma dag*)

I vår tolkning gestaltas Yara som stark, men samtidigt för ung och rädd för att tala om sanningen för skolan. Hennes återhållsamhet bygger även upp en bild av ett barn som inte litar på skolan, eller kanske någon alls för den delen. Det repetitiva fråganden och svarandet kan även tolkas som skolans flertaliga försök till att hjälpa Yara, som i sin tur motarbetar det arbetet. Trots det tolkar vi det som att läsarna erbjuds en bild av hur inget är Yaras fel eller ens en del av hennes ansvar. Hon har alltid varit för ung för att förstå situationen, för svag för att kunna hjälpa sig själv och i ständigt behov av den trygghet hon inte får.

“Plötsligt började tårarna rinna ner för Yaras kinder. Det är när de pratar om hennes mamma”. (Aftonbladet 20150204: *Åttaåriga Yara ville inte gå hem - blev mördad samma dag*)

Här målar Aftonbladet upp en situation som många föräldrar känner igen sig i. När ens barn gör sig illa och vill få trygghet och tröst av sina föräldrar. Yara är just ett sådant barn, men hennes föräldrar är långt borta. Vår tolkning är att läsarna här erbjuds en stark koppling till Yara och vi kan se tydliga tecken på inkluderingsdiskurs. Yara är, precis som alla andra barn, ledsen ibland och när det händer vill hon likt dem få tröst av sina föräldrar.

Vår tolkning får även stöd i det Faulkner (2011) tar upp i sin forskning, om hur oron för barn är en global angelägenhet som kan förstås även om kulturella skillnader förekommer.

“– Jag vill inte gå hem, säger hon till en lärare, timmar innan hon slås ihjäl. ” (Aftonbladet 20150204: *Åttaåriga Yara ville inte gå hem - blev mördad samma dag*)

Aftonbladets val av citat framställer återigen Yara som någon som vädjar om hjälp. Här anser vi att de vill förmedla känslor som den rädsla och hjälplöshet som Yara måste ha känt. Det är samma dag som vi vet att hon kommer bli mördad, det är tydligt att hon inte mår bra och att hon ber om hjälp men inte får det. Läsarna erbjuds en bild av Yara i behov av hjälp, något som aktörerna i texten inte verkar se. Aftonbladet gör därmed ett medvetet val att inkludera läsarna i händelseförloppet, genom att erbjuda känslan av att någon hade kunnat hjälpa Yara, och någon hade kunnat vara läsarna själva.

Enligt Christie (2011) är åldern och usattheten två bidragande faktorer i skapandet av det idealiska offret. Yara gestaltas som ung, svag, i behov av skydd samtidigt som hon när brottet skedde uppehöll sig med en respektabel syssla. Hon var hemma.

Vi kan följaktligen utläsa flera likheter mellan Aftonbladets gestaltning av Yara och både Christies (2011) och Langers (1998) kännetecken på ett offer som inte bara är idealiskt, men även skapar så mycket sympati som möjligt hos publiken. Hon är det idealiska offret.

Samtidigt beskriver Brune (2001) en stereotyp som ofta omringar utvisningshotade flickor. Hur de är dem som sätts i fokus och sin tur oftast gestaltas som tårögda små flickor i behov av skydd. De får berätta om sitt öde samtidigt som de ska se publiken i ögonen och vädja om hjälp. Brune tar även upp den renodlade offer-hjälten. En roll vi anser Yara passar in i mycket väl. “Den renodlade offer-hjälten är det lilla barnet, vars enda historia är att hon behöver oss.” (Brune, 2001, s 43).

5.1.2 En barnaängel

I Aftonbladets representering av Yara erbjuds läsarna en bild av en god och ständigt oskyldig flicka, även om så inte alltid är fallet.

“ – Flickan var ofta inne i butiken. Hon kom samma tid varje morgon, 08.15, och gick direkt till hyllan där riskakorna står och försökte få ner ett paket i sin väska. Jag blev uppmärksam på henne eftersom skolan redan hade börjat, jag har barn i samma skola och de börjar åtta. Hon säger att hon insåg att något inte stod rätt till med den lilla flickan.
– Barn som stjälar tar för det mesta godis – inte riskakor. Det gav mig en dålig magkänsla.
(Aftonbladet 20140507: *Närbutiken larmade också om Yara*, 8)

Läsarna erbjuds en känsla av att butikschefen på närbutiken där Yara brukade stjäla riskakor inte klandrar henne för de upprepade stölderna, utan snarare försvarar henne med anledning av hennes utsatthet. Liknande känslor erbjuds sedan läsarna. Yara är ett barn som lever under missförhållanden i hemmet, med det motivet befriar Aftonbladet henne från skuld. Läsarna ges istället bilden av att det stackars lilla barnet Yara måste stjäla mat för att kunna överleva.

Likt Faulkners tidigare forskning (2011) ser vi att medier hellre framhäver barns oskuldfulla sidor, istället för att beskylla dem för något ont.

Samma tendens kan ses även i andra sammanhang i Aftonbladets rapportering från Yara-fallet. Bland annat i representationen av Yara i samband med den fientlighet Aftonbladet beskriver att hon visade sina yngre syskon. Hennes beteende beskrivs av Aftonbladet vara ett symptom av de traumatiska händelserna hon upplevde i Gaza.

”Under kriget i Gaza 2012 blev Yara psykiskt skadad. [...] Yara blev fientlig mot sina småsyskon.

– Hon lekte inte med dem längre, trots att hon var känd för att alltid röra sig. Hon rör sig alltid. När de ville leka föste hon bort dem från sig och visade att hon inte ville leka med dem.”

(Aftonbladet 20141111: *Yaras pappa: "Hustrun var en dålig människa"*)

Läsarna erbjuds av Aftonbladet känslor som genomsyrar sympati för Yara, trots att hon började bete sig annorlunda. Känslan vi som läsare erbjuds är att det är synd om Yara för att hon har upplevt traumatiska händelser, som i sin tur har lett till att hon börjat bete sig mer fientligt. Istället för att lägga vikten på att Yara föste bort sina yngre syskon, erbjuds vi tankar om att ett oskyldigt litet barn som Yara inte ska behöva uppleva något så hemskt som ett krig.

5.1.3. *Den kuvade invandrarflickan*

I Aftonbladets texter finns även drag av stereotypisering och etnicitetsdiskurs. De

gångar Yara inte endast beskrivs som ett oskyldigt barn målas hon upp som den kuvade invandrarflickan.

“Under förhandlingen i Blekinge tingsrätt har folk i Yaras omgivning berättat att hon varit som en piga för det skyldiga paret. Hon ska till exempel ha haft ansvar för städning och tvätt och fått bära tunga matkassar”. (Aftonbladet 20150204: *Åttaåriga Yara ville inte gå hem - blev mördad samma dag*)

Aftonbladets citat kring ämnet pekar bara ut delar av de implicita budskapet. Men när det kombineras med det som inte sägs i Aftonbladets texter så växer en annan bild fram. Genomgående diskuteras det aldrig någonting om Yaras fritid, eller ens att hon skulle ha en sådan. Hennes vänner nämns endast i förbifarten och umgänget tycks endast ske på skoltid. Aftonbladet gestaltar Yara som en duktig elev men samtidigt tar de upp hur hon var tvungen att komma hem direkt efter skolan.

“Yara verkade dessutom vara orolig för att komma hem för sent. [...] Yara sa att hade fått “jätte-jättemycket stryk” och att hennes morbror hade fimpat cigaretter på hennes fötter. Men kompisarna fick inte säga något, då skulle Yara bli dödad.” (Aftonbladet 20150204: *Åttaåriga Yara ville inte gå hem - blev mördad samma dag*)

I Aftonbladets representation av Yara var hon en lydiga flicka. Hon gick i skolan, hon utförde de sysslor hon tilldelades och hon klagade inte. Kulturellt sett kan hon antingen tolkas som “den perfekta dottern” eller “den kuvade invandrarflickan”.

“– Flickan hade lämnats själv för att ta hand om 2-åringen och bebisen. Det är inte klokt.”
(Aftonbladet 20150204: *Åttaåriga Yara ville inte gå hem - blev mördad samma dag*)

Läsarna erbjuds en bild av en åttaåring som är hemma själv med en tvååring och en liten bebis. De erbjuder även sin läsare den “rätta reaktionen” till det genom grannens citat “Det är inte klokt”. De implicita budskapen rör hennes vårdnadshavares oförmåga att ta hand om Yara. Men ser man dessutom Aftonbladets texter i sin helhet så gestaltar de även den avvikande kultur som Yara både kommer ifrån och som fortfarande präglar hennes situation. Hon handlar, städar, tvättar och tar hand om små barn. Vi tolkar det som att Aftonbladet vill säga att sysslor som en normal åttaåring har hand om i Sverige är inte detsamma som i andra kulturer.

Flera gånger förekommer det implicita budskap kring den avvikande kulturen i texterna. En kultur som sedan i sin tur målas upp som främmande och stundvis barbarisk. Den blir allt som det västerländska inte är, alltså en motsatspol till det rationella och framåtskridande.

Yara skulle komma hem direkt efter skolan. Yara skulle inte prata med någon om det som hände hemma. Yara skulle dödas om hon bröt mot reglerna. Vi tolkar de här elementen som en typ av hedersmordsdiskurs. Aftonbladet nämner aldrig ordet själva men genom de implicita budskapen framgår det ändå genom att Yara skulle dödas om vetskapen kring det som hände henne kom ut. Både Brune (2001) och Hultén (2009) tar upp främlingsdiskursen som ett typ av andrande. I vår studie platsar diskursen in på just dessa budskap som inte handlar om en specifik person men om en kultur och en familjs agerande inom den kulturen. Den erbjuder i sin tur läsarna känslor som oro och otrygghet inför det främmande och farliga.

Trots att Yara stereotypiseras till en roll som kanske vanligtvis även hade präglats av andrande så väljer Aftonbladet att inkludera Yara i vi:et. Yara benämns genomgående i texterna endast vid sitt förnamn. Detta kan tolkas som att Yara är någon som står nära läsarna. Hon hör hemma bland dem. Detta märks av ännu mer tydligt då hennes gestaltning ställs i kontrast till gestaltningarna av hennes morbroder och hans fru. Där använder sig Aftonbladet av mer distansierande synonym. Exempelvis benämns de som "den manliga släktingen" eller "den 31-åriga kvinnan". Kontrasten mellan de två sätten att beskriva aktörerna i texten är tydlig. Vi anser att Aftonbladet därmed på en implicit nivå vill erbjuda läsarna en personlig koppling till Yara, men inte till hennes vårdnadshavare där tidningen snarare arbetar för att skapa en distans.

5.2. Morbroderns fru

5.2.1. Den galna kon och andra galningsdiskurser

I Aftonbladets representation av den kvinnliga gärningsmannen kunde vi finna skillnader med både tidigare forskning och gestaltningen av den manliga gärningsmannen.

“Hon torkade näsan med tröjarmen upprepade gånger [...] Hon ger ett ovårdat intryck med smutsigt och tovig hår. Under samtalet drar hon sig i håret hela tiden.” (Aftonbladet 20141021: *Släktingarna åtalas för att ha mördat Yara*, 8)

Morbroderns fru får en detaljerad fysisk beskrivning i Aftonbladets texter. Beskrivningen är i sin tur oattraktiv och speglar delvis hennes onormala beteende. Med stöd i Jewkes (2004) forskning kan vi utläsa hur fysiskt utseende ofta blir en uppmärksam faktor då kvinnliga våldsutövare gestaltas. Där kan vi finna en likhet i Aftonbladets gestaltning då hennes manliga motpart aldrig beskrivs till utseendet. Galningsdiskursen framträder i ovanstående beskrivning genom meningen "under samtalet drar hon sig i håret hela tiden". Ordvalet "drar" bidrar till att märka ut hur annorlunda kvinnans beteende är. Hon "pillar" inte med håret eller "leker" med det. Hon drar, likt en galen person som sliter ut sitt hår i frustration.

"Kvinnan hade vid undersökningstillfället i somras svårt för att svara på många av frågorna. Hon hade då matvägrat 19 dagar i rad i syfte att svälta sig till döds. Hon hade nu stora svårigheter att minnas sin uppväxt, skolgång och utbildning i hemlandet. Hon visste inte ens vilket innevarande år är." (Aftonbladet 20141021: *Släktingarna åtalas för att ha mördat Yara*, 8)

Trots att Aftonbladet erbjuder en förklaring till det udda beteende som beskrivs så erbjuder de samtidigt sina läsare en bild av en kvinna som först vill svälta sig själv till döds och som sedan blir ännu mer "galen" som konsekvens. Varför hon vill svälta sig själv erbjuds ingen förklaring till. I Aftonbladets representation av kvinnan förekommer det ingen koppling till känslor som ånger eller sorg för Yara. Hon tillåts alltså ingen annan förklaring än att hon är onormal, galen, inte som "oss". De känslor som i sin tur också erbjuds läsarna blir oförståelse och ilska över hur kvinnan inte ens kan ångra det hon gjort. Samtidigt märker Aftonbladet ut hennes etniska bakgrund genom att skriva ut att hennes uppväxt skedde i "hemlandet". Hon hör alltså inte hemma i Sverige och kan därmed skjutas ännu längre ifrån vi:et.

"– Hon är onormal, det är helt omöjligt att en normal människa skulle göra så här mot ett åttaårigt barn". (Aftonbladet 20141029: *Nu inleds rättegången i fallet Yara*)

Här är det implicita budskapet det samma som det explicita. Kvinnans man får helt enkelt säga det Aftonbladet vill förmedla till sin läsare i form av ett erbjudande. Kvinnan är onormal.

Brune (2001) tar upp de tolkningar som oftast passar in på kvinnliga flyktingar som kommer till Sverige. Hon menar att de, likt flyktingbarn, oftast gestaltas som offer. Att de rymt en förtryckt värld för att komma till det härligt trygga och icke-förtryckta

Sverige. Där bryter kvinnan mot mönstret. Istället har hon mer gemensamt med stereotypen kring "kusliga män" som Brune (2001) uttrycker det. Hon är främmande och okontrollerbar. Läsarna erbjuds en bild av kvinnan vars beteende inte går att förutspå.

“– Man anklagar mig alltid för sådant jag inte gjort, jag är förvånad över det här, upprepar hon gång på gång i förhören”. (Aftonbladet 20141029: *Nu inleds rättegången i fallet Yara*)

Det repetitiva beteendet som kvinnan beskrivs ha återkommer ständigt i Aftonbladets representation. Hon upprepar beteenden och meningar vid flera tillfällen i deras texter. Det är ytterligare ett tecken på den galningsdiskurs som omringar henne. Det kan antingen tolkas som att hon försöker intala sig själv det hon säger, eller så kan tolkningen tyda på att hon nästan pratar med sig själv. Hur som helst verkar inte det hon säger gå in. Hon gestlas därmed som något som är fast i psykos eller ett destruktivt beteende och som inte kan rädda sig själv.

Det Aftonbladet låter henne säga i ovanstående mening bidrar dessutom till att rikta misstankar mot henne själv. Vad menar hon med att hon alltid anklagas för sådant hon inte har gjort? En bild av en kvinna som har ett upprepande brottsligt beteende byggs därmed upp framför läsarna. Aftonbladet erbjuder läsarna en bild av att hon har varit här förut.

“– Hon kommer ut med brödkaveln täckt med blod. Och hon säger “jag lovar vid gud, jag ska uppfostra henne”. (Aftonbladet 20141023: *Yara försökte gömma sig i garderoben*)

Här kopplar Aftonbladet ihop galningsdiskursen med hennes etniska bakgrund. I de implicita budskapen kan vi tolka hennes beteende som fanatiskt tillsammans med en gnutta religiöst. Inte ens med en brödkavel täckt i blod och en åttaårig flicka slagen om och om igen förstår hon hur felaktigt hennes beteende är. Hon tycks fast i sitt uppdrag att uppfostra flickan oavsett vad som krävs. Känslorna som Aftonbladet vill erbjuda här tolkar vi som hat. Kvinnan gör något oförståeligt och ges inget urskuldande. Här är hon endast ond.

“Även ett av parets barn pekar ut kvinnan som den mest aktiva i mordet.

- Yara fick blodet genom att mamma slog henne, säger han till en tolk.

På frågan om någon annan slagit Yara svarar pojken “Nej, bara mamma” till tolken.”

(Aftonbladet 20141023: *Yara försökte gömma sig i garderoben*)

Aftonbladet pekar genomgående i texterna ut kvinnan som den värsta av de två gärningsmännen. Hon tillåts inte visa några känslor annat än själviska, och aldrig får hon uttrycka ånger eller ens tala om vad hon tycker om det som har hänt Yara. Medan hennes man vid nästan alla tillfällen representeras som någon i djup ånger och sorg över det som har hänt. Detta bidrar till att hon inte verkar förstå vad som har hänt och hur hon bör bete sig. Hennes beteende skiljer sig därför ännu en gång från normen och från vi:et. Hon förstår helt enkelt inte hur en normal person ska bete sig.

I ovanstående stycke gestaltar Aftonbladet henne som den riktiga skurken i historien genom att även låta hennes egna barn peka ut henne som förövaren. I och med citatet frikänns även pappan från delar av skulden då han inte ska ha slagit Yara.

Jewkes (2004) tar upp rollen av "den galna kon". Oberoende av anledning menar hon på att kvinnor som mördar ofta gestaltas som galna. De blir i vardaglig ton psykopater eller galningar vars beteende sedan måste bortförklaras. Detta tillåts ske då det är socialt förväntat att kvinnor alltid ska vara omhändertagande, moderliga och snälla varelser. När detta sedan inte stämmer överens med verkligheten finns det bara ett sätt att rädda situationen, bortförklaringar. Detta är precis det vi ser i vår tolkning av den kvinnliga gärningsmannen i Aftonbladets representationer. Hon tillåts inte vara en god mamma, en god fru eller ens en god människa på grund av hennes beteende mot Yara. Hon kategoriseras varken som kvinnlig eller manlig. Allting hon gjort bortförklaras istället med att hon är galen.

5.2.2. Den icke-idealiska gärningsmannen

Christie (2011) talar om den idealiska gärningsmannen, men han pratar också om dess motpart, den inte-så-idealiska gärningsmannen. Han menar att de två parterna, offer och gärningsmän behöver varandra för att själva skapas. I vår tolkning så är kvinnan en icke-idealisk gärningsman. Hon står offret nära, hon är kvinna, hon må vara starkare än sitt offer men hon kan knappast beskrivas som stor och stark. Den idealiska gärningsmannen ska vara stor, stark, ond och inte ha en koppling till offret enligt Christie (2011). Kvinnan blir därmed problematisk att gestalta som just en sådan. Kanske är det därför Aftonbladet i sin representation använder sig av galendiskurserna som ett slags förklarande av kvinnans beteende.

Gestaltningarna av kvinnan har dock element av båda sidorna, idealisk och icke-idealisk gärningsman. Delvis är hon den snyftande kvinnan.

“Hon torkade näsan med tröjarmen upprepade gånger [...] Hennes svar är genomgående mycket svävande. Hon är förtegen och ändrar hela tiden sin berättelse flera gånger under samtalet”.

(Aftonbladet 20141021: *Släktingarna åtalas för att ha mördat Yara*, 8)

I Aftonbladets gestaltningar är hon inte stark, handfast eller helt och hållet ond. Däremot är hon annorlunda och svår att förstå vid flera tillfällen. I citaten ovan växlar hon mellan tystnad och svävande svar samtidigt som hon sitter och snorar. Trots den skuld och de element av galenhet som Aftonbladet tillskriver henne är hon samtidigt en liten, snyftande kvinna som inte verkar veta vad hon ska ta sig till. Känslorna som omringar citatet är delvis sympati och ilska. Här sitter hon och snörvlar, gråter, men samtidigt vägrar hon ju berätta vad som har hänt och ta sitt ansvar.

“Yaras mamma har brutit ihop flera gånger, och skrikit till de åtalade att de är mördare och djur.”

(Aftonbladet 20150204: *Åttaåriga Yara ville inte gå hem - blev mördad samma dag*)

Här märker vi av ett av de få element som faktiskt skapar en idealisk gärningsman. Med stöd i Christies (2011) forskning vet vi att ju mer främmande, ju mindre mänskliga gärningsmännen är desto bättre. I gestaltningen liknas de båda åtalade mer vid djur än människor.

5.2.3. *Den elaka modern*

En ständigt återkommande karaktär i de eviga berättelserna menar Lule (2001) är den goda modern. Den förlåtande och omtänksamma modersgestalten som får symbolisera hopp och villkorslös kärlek. En moder som skulle göra allt hon förmår för sina medmänniskor, i synnerhet sina barn.

Enligt vår tolkning gestaltar Aftonbladet den kvinnliga vårdnadshavaren som en slags motpol till Lules goda moder. En kvinna som, till skillnad från den goda modern, låter sina barn arbeta hårt och som övervakar dem istället för att vaka över dem.

“– Det har inte varit tunga sysslor, hon har gjort matinköp och burit hem matkassar, och hon har burit tvätt upp och ner från tvättstugan.” (Aftonbladet 20141021: *Släktingarna åtalas för att ha mördat Yara*, 8)

I och med citatet får kvinnan själv uttrycka att det enligt henne är fullt normalt att även barn ska hjälpa till med att handla mat, samt bära kassar och tvätt. Vår tolkning är att det generellt uppfattas som tunga sysslor för en åttaåring och att det därigenom skapas en distans till kvinnan och hennes kultur. Sedermera bildas en uppfattning om att vad som är tunga sysslor i Sverige inte är detsamma som i “andra” kulturer.

“När han hittade tvååringens lägenhet, såg han Yara sittandes bland blöjor och skräp, och ett spädbarn som låg ensam i sin avföring.

– Flickan hade lämnats själv för att ta hand om 2-åringen och bebisen. Det är inte klokt.”

(Aftonbladet 20150204: *Åttaåriga Yara ville inte gå hem - blev mördad samma dag*)

Även här erbjuder Aftonbladet känslan att “hos oss” skulle en åttaåring näst intill aldrig få ett sådant ansvar för så små barn.

5.3. Morbrodern

5.3.1. Den stackars mannen

Till skillnad från den kvinnliga våldsförövaren får vi genom Aftonbladet veta mycket lite om morbroderns yttre. Däremot ges vi en bild av vad han sitter på för meriter och vad han har för bakgrund, något som saknas helt hos den kvinnliga vårdnadshavaren.

“Mannen beskriver hur hans familj flyttat mellan olika flyktingläger i Gaza och Syrien, levt under hot och krigshandlingar, att släktingar blivit dödade, att han själv och andra manliga familjemedlemmar varit fängslade.

Han berättar också att han studerat juridik och arbetat vid en myndighet i Gaza innan Hamas tog makten. Han blev sedan arbetslös, utsatt för trakasserier och flydde till Sverige.” (Aftonbladet 20141021: *Släktingarna åtalas för att ha mördat Yara, 8*)

Citat som det här bygger därmed upp en annan bild av mannen som person. Han får en slags certifikation genom Aftonbladet, som vill belysa att han har haft det tufft utanför Sverige men även hur han själv studerat juridik och arbetat för myndigheter. Han står alltså på myndigheternas sida.

“Mannen visade också tecken på att må dåligt.

– Han är uppenbart nedstämd och kan uppfattas som deprimerad i klinisk mening med tydligt sänkt stämningsläge och hopsjunkna kroppshållning, utslätad mimik och tonlös stämma.”

(Aftonbladet 20141021: *Släktingarna åtalas för att ha mördat Yara, 8*)

Aftonbladet beskriver hur morbrodern påverkats psykiskt efter mordet på Yara. Aftonbladet gestaltar en man som, enligt vår tolkning, mått mycket dåligt efter händelsen och som genom det ska väcka sympati hos läsarna. Läsarna erbjuds känslor av Aftonbladet som visar på skuld och mer humanitära känslor hos mannen, till skillnad från den kvinnliga våldsförövaren som gestaltas som näst intill omänsklig. Sedermera bidrar morbroderns traumatiska historia, tillsammans med hans skuld över Yaras öde, till en helt annan sympati hos läsarna.

“ – Att han är rädd för kvinnan är felaktigt. Den arabiska traditionen känner inte till något sådant beteende. Det är kvinnan som viker sig och anpassar sig efter mannen, sade åklagaren.
– Mannen har bestraffningsrätten i kulturen.” (Aftonbladet 20150519: *Hovrättsdom för mordet på Yara*)

Morbroderns rädsla för sin hustrus aggressivitet avvisas av åklagaren, som får säga att en arabisk man faktiskt inte kan vara rädd för en kvinna. Genom citatet erbjuder Aftonbladet en bild av att en kultur som är så annorlunda och har en så stor inverkan att en känsla som rädsla inte ens är fysiskt möjlig i den här situationen. Samtidigt finns det ett implicit budskap som stödjer sig i det åklagaren säger, att mannen faktiskt inte borde ha en lika legitim grund till rädsla för sin fru som exempelvis en kvinna tillåts ha gentemot en aggressiv man. Det finner vi ytterligare stöd i vår tolkning då kvinnan gestaltas som galen och inte stor, stark och aggressiv.

5.4. Karlskrona kommun

5.4.1. Karlskronas skuld

En ständigt återkommande karaktär i de eviga berättelsen menar Lule (2001) är syndabocken, den person som får stå för skulden över det som skett. Även om det är morbron och dennes fru som dömdes skyldiga för mordet på Yara, visar Aftonbladet i sin rapportering att det finns medbrottslingar i fallet. Aftonbladet gestaltar genomgående Karlskrona kommun i sin rapportering från fallet och erbjuder läsarna en bild av ett samhälle som på flera sätt är berörda av, och vissa fall även kopplade till, mordet på Yara. Myndigheterna dömdes hårt av de lokala medborgarna för att inte ha agerat i tid.

“Myndigheterna larmas - flera gånger om - men ingen tar Yara på tillräckligt stort ansvar.”
(Aftonbladet 20150204: *Åttaåriga Yara ville inte gå hem - blev mördad samma dag*)

Aftonbladet pekar genomgående i sina texter på det ansvar som inte togs för Yara. Inte endast av hennes vårdnadsgivare, utan av kommunen i stort. Aftonbladets citat väcker känslor av ilska mot kommunens agerande. Varför hände ingenting när de hade information?

– Det som har hänt är så fruktansvärt. Det är så sjukt att det har hänt, trots alla signaler, och att polis och socialen vetat. Man blir ju arg. Och väldigt ledsen.” (Aftonbladet 20140507: *Närbutiken larmade också om Yara, 8*)

Samtidigt gestaltar Aftonbladet en kommun där fel begåtts i flera led. Läsarna erbjuds känslan av att det är misstag och oförmåga som till slut kom att kosta ett barn livet. Vi tolkar det som att Aftonbladet erbjuder läsarna en känsla av ilska och sedan uppgivenhet och ledsamhet. Det som har hänt har ändå hänt. Nu är det dags att acceptera det.

“Polismannen misstänks för tjänstefel för faxet som blev liggande medan Yara, 8, dog. I förhör nekar han till brott.

– Även om det är förskräckligt det som hänt kan han inte se att han skulle ha gjort annorlunda, säger hans advokat Vidar Wahlestedt.” (Aftonbladet 20140709: *Ingen hörde varningarna*)

Aktörerna i texterna är varierande i sina viljor att ta på sig en del av ansvaret för Yaras död. Flera personer som nämns i egenskap av myndighetsföreträdare gestaltas, enligt vår tolkning, som ovilliga att ta på sig något ansvar för Yaras öde.

“Fram träder en bild av ett samhälle som ville – men inte lyckades – hjälpa.” (Aftonbladet 20140709: *Ingen hörde varningarna*)

Aftonbladet väljer samtidigt i sina texter från Yara-fallet att gestalta Karlskrona i helhet som en kommun med goda intentioner, men som dessvärre inte lyckades nå hela vägen för att rädda Yara från hennes tragiska öde. På så sätt avlastas de från delar av skulden, men gestaltas ändå enligt vår tolkning som medbrottslingar i fallet.

5.4.2. De bär på ansvaret

Aftonbladet visar i sina texter från fallet hur hela staden Karlskrona berördes av mordet på Yara. Handläggare på socialtjänsten, skolpersonal, butiksägare, ambulanssjukvårdare och grannar får komma till tals i texterna från fallet och därigenom bidra med sin bild av

vad som pågick i staden innan och efter mordet. Trots att de alla representerar olika delar av staden Karlskrona har de något gemensamt, sorgen över den mördade flickan. Och känslan av att de kanske hade kunnat göra mer.

“Nu, när Yara inte finns mer, tänker Therese att hon borde gjort mer.

– Det är en gnagande känsla, jag borde kanske kontaktat polisen, men skolan sa att de förde min information vidare. Jag litade på dem.” (Aftonbladet 20140507: *Närbutiken larmade också om Yara*, 8)

Jewkes (2004) tar upp hur brott som begås mot barn kan få ett helt samhälle att gå samman och känna sig involverade i det som hänt. “Crimes involving young victims of older or adult offenders are therefor a primary vehicle for expressions of community ‘togetherness’, ranging from vigilance to vigilantism, and from public sorrow to public vengeance.” (Jewkes, 2004, s 105). Vi ser flera likheter i det enade samhälle som Jewkes beskriver och det samhälle som Aftonbladet gestaltar i samband med mordet på Yara.

“På tv ser de kommunledningen. Det uttalas att “rektor är den som står ansvarig.” (Aftonbladet 20141122: *“Rektorn blev en syndabock”*)

Någon som i Aftonbladet representeras som en av de ytterst ansvariga för Yaras öde är rektorn på den skola i Karlskrona där Yara gick. Genom Aftonbladets texter får representanter från olika myndigheter i kommunen uttala sig om att rektorn kunde ha engagerat sig mer för den utsatta flickan som vädjade om hjälp.

“Rektorn har grubblat över sitt ansvar. Vid fem tillfällen fick han information om Yara och agerade. Han ringde socialtjänsten. Fick svaret att en vårdnadsutredning är gjord och fallet avslutat.

– Ändå funderade rektorn mycket på om han kunde ha gjort mer. (Aftonbladet 20141122: *“Rektorn blev en syndabock”*)

Trots att rektorn pekats ut som ytterst ansvarig av kommunledningen, erbjuds läsarna en sympatiserande gestaltning av rektorn. Istället för att peka på ett ansvar som inte höll hela vägen, väljer Aftonbladet att visa på vad rektorn faktiskt gjorde och hans vilja att göra mer. På så sätt erbjuds läsarna en bild av en god man med bra intuitioner, men som dessvärre blev den som fick ta skulden för hela Karlskronas agerande. Både sorg och

uppgivenhet erbjuds läsarna. Han försökte men ändå kunde man inte stoppa det som skulle komma att hända.

5.5. Sammanfattning

I Aftonbladets representation av de inblandade i Yara-fallet växer det fram en bild som närmast kan liknas vid en saga. Yara får rollen som den goda och renodlade offerhjälten, som råkar ut för något hemskt och ofattbart. Hennes enda syfte är att väcka sympati hos läsarna för hennes tragiska öde. Hon är liten, försvarslös och konstant rädd. Det som händer henne beskrivs vid flera tillfällen, men sammanfattas till slut som något oförklarligt. Något som vi aldrig riktigt kommer att förstå, eller ens borde förstå.

Samtidigt som bilden av Yara växer fram gör också hennes motpart det, morbroderns fru. Den galna icke-kvinnan vars beteende och mål bör tolkas som helt oförståeliga för publiken. Hennes motiv bygger inte på rädsla eller ren ondska, därmed blir hennes roll som ond problematisk. Förklaringen blir hennes sinness tillstånd. Trots flera psykologiska tester som rentvår hennes mentala hälsa, representerar Aftonbladet henne som galen, psykotisk och fast i ett destruktivt beteende. Hon pratar med sig själv, svarar knappt på frågor, försöker svälta sig själv till döds och får aldrig visa ånger över det hon står skyldig till. Istället gestaltas hon som någon som knappt förstår vad som har hänt och den enda hon tänker på är sig själv.

Till skillnad från den kvinnliga våldsförövaren, representeras morbrodern som en man som känner skuld för det han gjort och som mått psykiskt dåligt över vad som har hänt. Aftonbladet väljer även att visa på vilka akademiska och yrkesmässiga meriter mannen sitter på, något som saknas helt i representationen av hans fru. Det talas även om hans traumatiska bakgrund innan han kom till Sverige, något som nästintill får urskulda hans beteende. Allt det här leder till en ökad sympati för mannen hos läsarna. Något som även det skiljer sig ifrån de känslor Aftonbladet erbjuder i samband med gestaltningen av den kvinnliga våldsförövaren.

Maktstrukturerna av Sverige som stort och Karlskronas invånare förstärks i Aftonbladets texter. De blir hjälten i en historia där ingen blev räddad mer än tillfälligt. Samtidigt får Karlskrona kommun både ris och ros. Gång på gång påpekas deras fel, deras del av skulden, men slutligen urskuldas de som någon som försökte men inte räckte till.

Sagan som Aftonbladet gestaltar är slutligen en grym version av Askungen. Yara är den genomgoda flickan som tar hand om hemmet, barnen och matinköpen. Men bakom

henne står den ständigt övervakande och aldrig nöjda styvmodern, hennes morbroders fru. I hennes ögon duger aldrig Yara som hon är, trots att hon inte har några dåliga sidor. Till slut blir hatet för mycket och kvinnan mördar Yara och leder oss till ett bittert slut.

6. Diskussion

Vår huvudfråga var “Hur gestaltas aktörerna i Aftonbladets texter och vilka känslouttryck erbjuds läsarna?” För att besvara det utgick vi ifrån följande frågeställningar:

- Hur representeras Yara, gärningsmännen och Karlskronas kommun i Aftonbladets texter?
- Hur konstrueras relationen mellan texternas aktörer?

Det vi fann var aktörer som både kan ses som ensidiga och arketypiska, men även som problematiska då de ska passas in i vissa förutbestämda roller.

Aftonbladets gestaltning präglas genomgående av roller, det goda mot det onda. Det visar sig främst i form av offer-hjälten och den elaka modern. Mostern är galen och ond, medan Yara är försvarslös och oskyldig. De blir varandras motpoler och driver historien framåt, även om vi vet hur det ska sluta. Lules forskning (2001) har konstaterat att myter och arketyper har en plats och en roll i nyhetsjournalistiken. Det märker vi markant av i Aftonbladets gestaltningar av Yara-fallet. Dock har ingen aktör endast en roll att besätta, istället präglas de av flera. Yara är både det idealiska offret, en barnaängel och en del av vi:et.

Aftonbladets historia om Yara är på många sätt präglad av de normer och idéer som finns i vårt samhälle. Anledningen till att Yara blir ett försvarslöst offer och en kuvad invandrarflicka, grundar sig i samma föreställningar som sedan bygger upp hennes mördare som en galen och hysterisk icke-kvinna. Gestaltningarna präglas både av kön, etnicitet och de förutfattade meningar som än idag omringar vissa samhällsgrupper. Den kvinnliga gärningsmannen får exempelvis inte gestaltas som en god mor mot sina egna barn, då hon mördat någon annans barn. När hennes beteende sedan inte passar in i den idealiska gärningsmannens, då hennes motiv inte endast verkar vara onda, tillskrivs hon istället en galenhetsdiskurs. Ty det som inte kan förklaras, får förklaras med galenhet.

På samma sätt kan Yaras gestaltningar ifrågasättas, på grund av Aftonbladets fokus på exempelvis kön och ålder. Två aspekter som starkt präglar hennes representationer. Om hon inte varit en flicka, hade hon då tillskrivits rollen av den kuvade invandrarflickan?

Och var går gränsen för att hon ska räknas som förvarslös och ett offer? Hon stal trots allt mat. Samtidigt vet vi att det beteendet urskuldades, lades på någon annans ansvar i Aftonbladets gestaltningar.

I Aftonbladets texter framträder också ett tydligt andrande. När Yara delas in i vi:et, står morbroderns fru bland de andra. Etnicitet, kultur och kön får alla en roll i de klyftor som skapas i texterna. Både Yara och den kvinnliga gärningsmannen blir stundvis gestaltade som de små tårögda flickorna Brune (2001) tar upp sin forskning. Men där tar också likheterna slut. Kvinnan tillskrivs hårda attribut och representeras slutligen långt ifrån de normer Brune finner ofta matchar asylsökande barn och kvinnor. Yara passar dock väl in i Bruners ramar och stereotypiseras därefter. Hon är ett oskyldigt offer som endast ska skapa sympati. Även åldern blir signifikant. Särskilt i Yaras fall, då hennes representation byggs upp kring hennes utsatthet. Likt Bruner (2001) fynd i Expressens gestaltning av Anca, blir åldern en byggsten i hennes offer-gestaltning.

Våra teorier har därmed kunnat belysa hur Aftonbladet använt sig av dessa aspekter i konstruktionen av texternas aktörer.

Både Banett (2005) och Jewkes (2004) tar upp de moderliga myter som omringar kvinnor i dagens samhälle. Hur kvinnor ses som genomgoda, omhändertagande och vårdande. De talar också om hur just den aspekten bidrar till att gestaltningen av kvinnor som bryter mot den tänkta normen också representeras på ett distansierande sätt. Hur de pekats ut som onormala, okvinnliga, galna eller onda.

Den kvinnliga gärningsmannen blir just det och lite till. Allt hon gör förklaras genom hennes galningsdiskurs, samtidigt som det är den enda sidan vi får se av henne. Hon tillåts inte visa ånger eller sorg över Yaras öde. Hon tillåts inte vara en god fru eller en bra mamma. Hennes enda syfte blir att gestalta den elaka styvmodern till askungen Yara.

Både Langer (1998) och Christie (2001) tar upp rollen det idealiska offret. Som liten, oskyldig, försvarslös och upptagen med en respektabel syssla, passar Yara in i rollen som handen i handsken. Det blir därmed också hennes huvuduppdrag i Aftonbladets historia. Att vara det lilla offret som gått ett orättvisst öde till mötes, och som nu ska ses rakt i ögonen då Aftonbladet vill uppmärksamma denna ofattbara orättvisa.

Vår uppfattning är att fallet Yara på många sätt följer de normer och grundstenar som ofta återfinns inom brotts- och sorgejournalistiken. Hennes historia präglas av sensation, tragiska händelser och oroligheter. I Aftonbladets texter om Yara får både hennes närmsta familj och Karlskronas invånare yttra sig om sorgen för den mördade flickan. Avsaknandet uttrycks genom ett helt samhälle, istället för enskilda individer i Yaras omgivning, precis som Jewkes (2004) tar upp i sin forskning.

En av de viktigaste slutsatserna vi kan dra är den som bekräftar att Aftonbladet i sina gestaltningar till stor del reproducerar de föreställningar och normer som redan finns i vårt samhälle. Maktstrukturer som Sverige och Karlskrona förstärks även om kommunen till viss del också får kritik. Samtidigt faller både Yara och mosterns fru in i väl använda roller. Som kvinnlig våldsutövare och med en annan etnisk bakgrund hamnar morbroderns fru så långt ifrån det normala som hon bara kan. Hennes gestaltning blir ensidig och hon tillåts i Aftonbladets beskrivningar inte ha särskilt många sidor, varav inga goda. Yara blir på samma sätt bara en spegling av det Aftonbladet vill erbjuda sina läsare, en liten flicka som ska väcka sympati och göra oss tårögda över de orättvisor som hon tvingats utstå. Hon blir dock en del av vi:et och skildrar därmed den omförvandling av svenskheten som Hultén (2009) tar upp i sin forskning. Om hur medierna kan bidra till att antingen förstärka eller förvandla begreppet ”svenskhet” genom sina texter. Samtidigt blir andrandet av morbroderns fru något som förstärker uppdelningen och skjuter begreppet ”svenskhet” i den andra riktningen.

När det kommer till relationerna mellan aktörerna och aktörerna och läsarna använder sig Aftonbladet bland annat av vanliga människor i texterna. Butiksägare och grannar blir ofta den vardagliga rösten och yttrar det läsarna själva bör känna. På så sätt blir de en slags tjänare till läsarna som erbjuder just det Aftonbladet vill att de ska känna och tycka. Det framgår tydliga tolkningar för vilka som inkluderas och vilka som exkluderas från läsarna och vi:et.

Men i texterna uttrycks även de relationer som endast präglar aktörerna. Dels ser vi det då aktörerna ställs i motsats till varandra, placeras på olika sidor om striden, kulturerna eller åsikterna. Delvis används aktörerna emot varandra, som när mannens citat används för att både skapa sympati för honom som för att distansiera henne. Andrandet blir då tydligt och publiken får en sida att stå på.

När det kommer till de känslouttryck som Aftonbladet erbjuder så är de genomgående sympati, medkänsla och ett inkluderande som erbjuds läsarna när det handlar om Yara. Hon är en del av "oss" och läsarna bör från första stund stå på hennes sida, redo att försvara den lilla flickan.

Hennes morbroder får både sympati och medkänsla, trots sin involvering i brottet. Vi anser att han till stor del tillskrivs just de känslorna då han tillåts visa ånger över det som har hänt. Han är ledsen, nedstämd och vet inte vad han ska ta vägen. Samtidigt erbjuds känslan av att han har gett upp och accepterat sitt straff. Därmed tolkar vi det som att det är okej för publiken att stå lite på hans sida då han vet att han gjort fel. Morbroderns fru hamnar dock på andra sidan skalan. Många citat kring henne lyfter fram hennes aggressivitet och de saker hon gjort sig skyldig till i detalj. Aftonbladet erbjuder därmed känslor av hat och distansiering till henne. Samtidigt bidrar galningsdiskursen till att man ska tycka lite synd om henne samtidigt som man inte riktigt ska förstå varken hennes motiv eller beteende.

När det kommer till Karlskrona kommun så gestaltas de som någon som borde veta bättre. I vissa citat erbjuds läsarna ilska mot dem. De hade ju delvis svaren i handen men gjorde inget åt det. Samtidigt är de vanliga människor, de gör misstag, och i slutänden vill Aftonbladet att läsarna ska förlåta dem.

Som helhet har vår studie öppnat våra egna ögon för de föreställningar som inte bara finns i dagens samhälle, men som också är så inarbetade och svåra att förändra därför att vi många gånger är så omedvetna om dem.

I den här historien blir Yara det oskyldiga offret, hennes mördare en stackars man och en galen icke-kvinna. Ett helt samhälle får skulden och frikänns samtidigt från sitt ansvar. Men hur ser sanningen egentligen ut?

Det enda vi kan veta med säkerhet är att den här studien har talat om för oss hur Aftonbladet valt att gestalta något och hur de gestaltningarna i sin tur påverkas av annat.

Vår studie ämnar att lyfta fram kunskap till nuvarande och framtida journalister, medieproducenter samt mediekonsumenter, för att belysa hur det journalistiska berättandet kan falla in i mönster, roller och föreställningar. Ibland medvetet, ibland omedvetet.

Vi hoppas också att genom att belysa beståndsdelarna av en text, en historia, kunna öppna upp för att andra ska förstå skillnaderna i de ofta ensidiga gestaltningar som representerar komplexa och mångsidiga människor. Och förhoppningsvis inte bara skapa insikt men även förändring till just detta.

6.1. Vidare forskning

Studien bjuder på många sätt in till vidare forskning i ämnet. För att utveckla kunskaperna ytterligare kan tänkas att framtida forskare skulle kunna intervjua yrkessamma journalister i brottsgenren om hur de ser på mediers påverkan på konsumenterna. Hur påverkas konsumenternas av deras berättande, enligt de själva? Genom att kombinera ovanstående undersökning med att intervjua mediekonsumenterna själva skulle man kunna se vilka föreställningar som finns inom journalistvärlden samt hur de stämmer överens med hur det ser ut i läsarnas verklighet. Ytterligare en studie på samma tema hade kunnat undersöka liknande mord i Sverige, med offer av olika etniska bakgrunder för att se hur och om andrandet påverkar rapporteringen. Studien hade kunnat undersöka om det journalistiska hantverket hade påverkats, beroende på vilken etnisk bakgrund offret har.

7. Referenser

Banett, Barbara (2005). *Perfect mother or artist of obscenity? Narrative and myth in a qualitative analysis of press coverage of the Andrea Yates murders*. *Journal of communication inquiry*, 29(1), p 9 – 29, doi: 10.1177/0196859904270053.

Berglez, Peter & Olausson, Ulrika (2008). Kritisk diskursanalys. I Ekström, Mats (Red.) *Mediernas språk*. (s 121 – 138) Malmö: Liber.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Brune, Ylva (2004). *Nyheter från gränsen: tre studier i journalistik om "invandrare", flyktingar och rasistiskt våld*. Diss. Göteborg: Univ., 2004.

Brune, Ylva (2001). Tårögda flickor och kusliga män. I Brune, Ylva (Red.) *Mörk magi i vita medier*. (s 29 – 58) Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Christie, Nils (2011). Det idealiska offret. I Sahlin, Ingrid & Åkerström, Malin (Red.) *Det motspänstiga offret*. (s 46 – 62) Lund: Studentlitteratur AB.

Fairclough, Norman (1995). *Media discourse*. London: Arnold.

Faulkner, Joanne (2011). *The importance of being innocent: why we worry about children*. Cambridge: Cambridge University Press.

Forsberg, Anette (2012). Döden i nyhetstappning. Sorgejournalistik som vägledning och gemenskap. I Hirdman, Anja (Red.) *Döden i medierna*. (s 34 – 54) Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Gripsrud, Jostein (1992). The Aesthetics and Politics of Melodrama. I Dahlgren, Peter & Sparks, Colin (red). *Journalism and popular culture*. London: Sage publications.

Gustafsson, Bengt, Hermerén, Göran & Petterson, Bo (2011). *God forskningsred.* Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011. Bromma: CM-Gruppen AB.

Hall, Stuart (1999). Encoding/Decoding. I Marris, Paul & Thornham, Sue (Red.) *Media studies: a reader*. (s 28 – 38) Edinburgh: Edinburgh University Press.

Hultén, Gunilla (2009). *Journalistik och mångfald*. Lund: Studentlitteratur AB.

Hylland Eriksen, Thomas (1998). *Etnicitet och nationalism*. Nora: Nya Doxa AB.

Jewkes, Yvonne (2004). *Media and crime*. London: SAGE.

Kleberg, Madeleine (2015). Medieforskningens känsla för kön. I Hirdman, Anja & Kleberg, Madeleine (Red.) *Mediers känsla för kön*. (s 19-34) Göteborg: Författarna och Nordicom.

Langer, John (1998). *Tabloid television: popular journalism and the 'other news'*. London: Routledge.

Lindgren, Simon & Lundström, Ragnar (2010). *Ideala offer, och andra: konstruktionen av brottsutsatta i medier*. Malmö: Gleerups

Loomba, Ania (2012). *Kolonialism/Postkolonialism: en introduktion till ett forskningsfält*. Stockholm: Tankekraft Förlag.

Lule, Jack (2001). *Daily news, eternal stories: the mythological role of journalism*. New York: Guilford.

Olausson, Ulrika (2005). *Medborgarskap och globalisering*. Örebro: Universitetsbiblioteket.

Said, Edward W. (2000). *Orientalism*. Stockholm: Ordfront.

Trost, Jan (2011). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur AB.

Bilaga 1 - Lista över valda tidningsartiklar

1. Aftonbladet 14-05-07: *Närbutiken larmade också om Yara, 8*
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article18841459.ab>
2. Aftonbladet 14-07-09: *Ingen hörde varningarna*
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article19193981.ab>
3. Aftonbladet 14-10-21: *Släktingarna åtalas för att ha mördat Yara, 8*
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article19729420.ab>
4. Aftonbladet 14-10-23: *Yara försökte gömma sig i garderoben*
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article19740722.ab>
5. Aftonbladet 14-10-29: *Nu inleds rättegången i fallet Yara*
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article19770274.ab>
6. Aftonbladet 14-11-11: *Yaras pappa: "Hustrun var en dålig människa"*
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article19837009.ab>
7. Aftonbladet 14-11-22: *"Rektorn blev en syndabock"*
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article19900451.ab>
8. Aftonbladet 15-02-03: *Döms för 8-åriga Yaras död*
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article20259360.ab>
9. Aftonbladet 15-02-04: *Åttaåriga Yara ville inte gå hem - blev mördad samma dag*
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article20263177.ab>
10. Aftonbladet 15-05-19: *Hovrättsdom för mordet på Yara*
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article20813954.ab>